

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛІЗАЦІЇ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ

Черняк В.В., Прилуцький О.К., Филенко Б.М., Ройко Н.В.,

Макеєнко В.І., Мустафіна Г.М.

Полтавський державний медичний університет

Полтава, Україна

В статті викладені особливості викладання вибіркової компоненти «Судова медицина (стоматологія)» з урахуванням профілізації та міждисциплінарної інтеграції. Суттєвою особливістю, що вирізняє дану дисципліну від викладання інших морфологічних та клінічних предметів є правова регламентація проведення судово-медичної експертизи з відповідями на питання судово-слідчих органів.

***Ключові слова:** судова медицина, судово-медичні експертні дослідження, профілізація, міждисциплінарна інтеграція, навчальні посібники*

The article outlines the peculiarities of teaching the elective component "Forensic Medicine (Dentistry)" with regard to profiling and interdisciplinary integration. An essential feature that distinguishes this discipline from the teaching of other morphological and clinical subjects is the legal regulation of forensic medical examination with answers to questions from forensic investigative bodies.

***Key words:** forensic medicine, forensic medical expert research, profiling, interdisciplinary integration, training manuals*

Використання за темами практичних занять судово-медичної документації об'єктів дослідження в якості прикладів забезпечує засвоєння важливих знань здобувачами освіти зі спеціальності 221 «Стоматологія». Крім того, це матиме важливе значення при застосуванні отриманих знань

та вмінь в практичній діяльності для вирішення специфічних питань стоматологічного характеру.

Вивчення предмету забезпечується презентаціями практичних занять за окремими темами, що включають в себе питання судово-медичної стоматології, ідентифікації за стоматологічним та дентальним статусом, питання судово-стоматологічної травматології, дослідження слідів біологічного походження, зокрема слини. Так, наприклад навчальні посібники «Атлас ушкоджень та їх морфологічні особливості при проведенні судово-медичних досліджень» [1], «Додаткові методи дослідження в стоматології» [2], «Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів вищої освіти до практичного заняття та на занятті з дисципліни «Судова медицина. Медичне право України» [3] запропоновані в якості додаткової літератури із обов'язковим обґрунтуванням і вирішенням експертних завдань.

Теоретичний та практичний розділи вибіркової компоненти включають наступні складові:

- приклади опису ушкоджень тіла людини, його частин, ушкодження органів, тканин, особливості опису одягу від дії різноманітних чинників;
- викладені методи судово-стоматологічної ідентифікації осіб, як за дентальними втручанням, так і за кістковими залишками;
- використання ілюстративних матеріалів лекцій, навчальних посібників, презентацій за окремими темами, фото-таблиці та ілюстровані схеми ушкоджень до висновків експерта;
- використання дидактично-навчальних матеріалів (тематичних дискусій, аналіз конкретних ситуацій на практичних заняттях за матеріалами представленого дослідження);
- ознайомлення з науково-дослідницькими методами, які створені науково-педагогічними працівниками кафедри патологічної анатомії та

судової медицини і впроваджені в навчальний процес, експертно-діагностичну роботу відділів, відділень бюро судово-медичної експертизи.

Так, в навчальному посібнику-атласі введений розділ: «судово-стоматологічні методи ідентифікації осіб», що має текстове пояснення етапів та методів ідентифікаційних досліджень з їх фотоілюстративним матеріалом. Фотоілюстрації ушкоджень внаслідок дії різних чинників представлені мікрофотографіями судово-медичного гістологічного дослідження. Крім того, в якості прикладу, наведені зразки висновку експерта, викладена послідовність всіх етапів судово-медичного дослідження трупа з відповідями на питання, а також з обґрунтованими висновками, що підтверджені ілюстраціями та схемами ушкоджень даного випадку. Поряд з цим, в атласі представлений приклад протоколу патологоанатомічного розтину та судово-медичного висновку.

Компонування структури навчального посібника з використанням саме таких навчально-дидактичних засобів допомагають студенту зрозуміти принципову відмінність між патологоанатомічними та судово-медичними дослідженнями, специфіку і особливості кожної спеціальності, глибокому розумінню, сприяють усвідомленню їх діагностичного та експертного значення, важливість патогістологічних, судово-медичних досліджень, їх доцільність для диференційної діагностики основних патологічних процесів та причин смерті.

Структуровані навчальні посібники, видані співробітниками кафедри, в повному об'ємі забезпечують дидактично-навчальні цілі та обґрунтовують доцільність комплексно-інтегративних методів викладання Модуля 1 «Судова медицина (стоматологія)», а також корисні для здобувачів освіти освітньої кваліфікації молодший бакалавр стоматології, професійної кваліфікація «Технік зубний» під час опанування вибірковою компонентою «Основи судової медицини та криміналістики». Саме така

методологія вивчення дисципліни М1. «Судова медицина (стоматологія)» повною мірою сприяє підвищенню якості навчання, рівню засвоєнню програмних завдань, а також науково-методичному забезпеченню викладання дисципліни.

Необхідно зазначити, що нинішні потреби сучасної концепції навчання для здобувачів вищої освіти обумовлені необхідністю максимально ефективного використання базисних принципів викладання, використовуючи сучасні он-лайн технологій та традиційні методи навчання. Активне використання он-лайн платформ, новітніх технологій, базисних традиційних методів навчання забезпечують в нинішніх умовах достатній рівень успішності, можливість раціонального використання навчальних матеріалів під контролем викладача, а також самостійної роботи студентів із застосуванням розроблених на кафедрі навчальних посібників, лекційного матеріалу, презентацій практичних занять, використання муляжів, вологих препаратів, фотоілюстрацій, фотосхем.

Забезпечення отримання ґрунтовних знань для здобувачів вищої медичної освіти здійснюється завдяки постійному створенню навчальних, навчально-методичних видань, оновленню судово-медичної документації. Так, наприклад, студентам для вивчення та опрацювання видані зразки актів судово-медичного дослідження (обстеження), приклади висновків експерта, сценарії судового засідання за участю лікаря судово-медичного експерта, а також мультимедійні демонстрації лекцій і практичних занять. Основа підготовки судово-медичного експерта – його базові знання, отримані під час навчання у закладі вищої медичної освіти, розширення загально-лікарського кругозору, пізнання в інших науках. Як відомо, найбільш складним для здобувачів освіти є складання судово-медичного діагнозу, обґрунтування висновку експерта та актів судово-медичних досліджень (обстежень).

Успіхи та досягнення у сучасній науці дозволяють значно підвищити якість та ефективність підготовки майбутнього спеціаліста, а також вдосконалення знань в подальшому. Дана складова навчального процесу забезпечує достатній рівень теоретичної і практичної підготовки майбутніх лікарів [4].

Вивчення дисципліни «Судова медицина (стоматологія)» передбачає присутність студентів при дослідженні померлих осіб у відділі експертизи трупів, відділі потерпілих, звинувачуваних та інших осіб, відділенні судово-медичної криміналістики, а також в інших відділах і відділеннях бюро судово-медичної експертизи. Необхідно зазначити, що завдяки спільній угоді Полтавського державного медичного університету з Полтавським науково-дослідним експертно-криміналістичним центром (НДЕКЦ) та відповідно до робочої навчальної програми для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 221 «Стоматологія», освітньої кваліфікації молодший бакалавр стоматології, професійна кваліфікація «Технік зубний» під час опанування вибірковою компонентою «Основи судової медицини та криміналістики» передбачено проведення практичних занять на базі науково-дослідних та експертних лабораторій за окремими темами, які присвячені особливостям дактилоскопічних, трасологічних досліджень ідентифікації знарядь травми та залишених ними слідів, питанням балістичної експертизи тощо. Компонування практичних занять на базі кафедри, клінічних базах (Обласне бюро судово-медичної експертизи, НДЕКЦ) сприяє кращому розумінню і підтриманню інтересу до предмету.

Необхідно зазначити, що проведення кафедрою патологічної анатомії та судової медицини I етапу Всеукраїнської студентської олімпіади вказують на науковий і практичний інтерес майбутніх спеціалістів медичної галузі. Високий вихідний рівень знань здобувачів вищої медичної освіти з патологічної анатомії та справжній інтерес до

судової медицини демонструють студенти як старших, так і молодших курсів, що свідчить про наявність достатнього рівня міжпредметної інтеграції морфологічних дисциплін [5, 6, 7].

Обґрунтованість поєднання традиційних методів та сучасних технологій навчання, доцільність використання комплексно-інтегративних методів викладання морфологічних дисциплін доводять логічність та послідовність в організації навчального процесу. Відповідна методологія викладання, враховуючи специфіку і особливості спеціальності майбутнього лікаря судово-медичного експерта, стверджує базисні принципи викладання судової медицини в поєднанні зі всіма новітніми технологіями навчання. Доцільність презентації даних принципів викладання сприяють досягненню кращих програмних результатів навчання та формування професійної ідентичності майбутніх спеціалістів медичної галузі.

Список літератури

1. Атлас ушкоджень та їх морфологічні особливості при проведенні судово-медичних досліджень / В.В. Черняк, І.І. Старченко, Є.Я. Костенко, А.Г. Нікіфоров, Б.М. Филенко, Г.М. Мустафіна. – Вінниця : Нова книга, 2021. – 120с.,
2. Додаткові методи дослідження в стоматології. Гасюк Н.В., Черняк В.В., Клітинська О.В., Бородач В.О., Криванич В.М. – Навчальний посібник для самостійної підготовки до практичних занять., – Тернопіль, 2017.- 119с.,
3. Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів вищої освіти до практичного заняття та на занятті з дисципліни «Судова медицина. Медичне право України» (Модуль 1. «Судова медицина») : навч.-метод. посіб. / В. В. Черняк, І. І. Старченко, Б. М. Филенко, Н. В. Ройко. – Полтава : ПДМУ, 2023. – 210 с..

4. Провідні напрями викладання судової медицини як дисципліни за вибором для здобувачів вищої медичної освіти / В. В. Черняк, О. Є. Дев'яткін, Г. М. Мустафіна, Н. І. Малик, Р. М. Грінько // Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. – Полтава, 2022. – С. 311–312.
5. Особливості викладання судової медицини як вибіркового компонента / В. В. Черняк, І. І. Старченко, О. Є. Дев'яткін, Н. В. Ройко, Б. М. Филенко // Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 30 березня 2023 р. – Полтава, 2023. – С. 275–277.
6. Особливості викладання судової медицини і науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти / В. В. Черняк, І. І. Старченко, Б. М. Филенко, Н. В. Ройко, Н. І. Малик // Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 28 березня 2024 р. – Полтава, 2024. – С. 282–283.
7. Упровадження інноваційних підходів у процес професійної та практичної підготовки майбутніх лікарів / Н. В. Ройко, Б. М. Филенко, С. А. Проскурня, В. В. Черняк, І. І. Старченко // Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 28 березня 2024 р. – Полтава, 2024. – С. 215–217.